УДК 341.3+341.4.
DOI https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2026.5/41

Клочко А. М.
https://orcid.org/0000-0002-9596-6814
Сумський національний аграрний університет

Горбачова К. М.
https://orcid.org/0000-0002-5940-6350
Сумський національний аграрний університет

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГАРАНТІЙ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ: КРИМІНОЛОГІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ[1]

Статтю присвячено дослідженню кримінально-правових і кримінологічних аспектів посягань на встановлені законом гарантії адвокатської діяльності.. Обґрунтовано, що охорона професійних прав адвокатів має комплексне значення, оскільки забезпечує незалежність адвокатури, доступність професійної правничої допомоги та належне функціонування правосуддя. Проаналізовано положення статей 397–400 Кримінального кодексу України, якими передбачено відповідальність за втручання у діяльність захисника чи представника особи, погрозу або насильство щодо них, умисне знищення чи пошкодження їхнього майна та посягання на життя у зв'язку з наданням правничої допомоги. Визначено сучасні кримінологічні тенденції таких правопорушень: розширення спектра криміногенних загроз, поєднання фізичних, психологічних, процесуальних, майнових та інформаційно-цифрових форм впливу, підвищення віктимогенності адвокатської діяльності на тимчасово окупованих і деокупованих територіях та високий рівень латентності відповідних посягань. До основних криміногенних чинників віднесено інституційну дезорганізацію, послаблення державного контролю, безкарність представників окупаційних структур, правовий нігілізм, корупційні прояви та ототожнення адвоката з клієнтом. Розмежовано функціональний зв'язок посягання з професійною діяльністю адвоката, необхідний для застосування статей 397–400 КК України, та контекстуальний зв'язок діяння зі збройним конфліктом, який може зумовлювати його іншу кваліфікацію. Обґрунтовано необхідність системного запобігання таким правопорушенням шляхом їх моніторингу й належної фіксації, зменшення латентності, удосконалення взаємодії правоохоронних органів з органами адвокатського самоврядування, запровадження заходів фізичної та цифрової безпеки й забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності.

Ключові слова: *запобігання, криміногенні чинники, кримінально-правова охорона, адвокатура, кримінальна відповідальність, соціальне забезпечення воєнний стан, міжнародне право.*

Постановка проблеми. Забезпечення незалежності адвокатури є невід'ємною умовою реалізації права на професійну правничу допомогу. Ефективність виконання адвокатом професійних обов'язків залежить від наявності дієвих правових, організаційних та інституційних механізмів його захисту від перешкоджання професійній діяльності. У зв'язку із цим охорона встановлених законом гарантій адвокатської діяльності має не лише індивідуальне правозахисне, а й загальносоціальне значення, оскільки спрямована на забезпечення доступності правничої допомоги та належного здійснення правосуддя. Міжнародний збройний конфлікт в Україні посилив актуальність проблематики безпеки адвокатів і створив нові криміногенні ризики у сфері здійснення адвокатської діяльності. Повномасштабна збройна агресія рф проти України, тимчасова

[1] Публікація підготовлена в рамках проекту «Трансформація корупційних ризиків в умовах воєнного стану: цифровізація, кримінально-правові механізми та євроінтеграційні перспективи» № 0126U004105 від 10.06.2026р.

© Клочко А. М., Горбачова К. М., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

окупація частини території держави, руйнування інституційної інфраструктури, обмеження доступу до правосуддя, порушення нормального функціонування правоохоронних і судових органів сформували середовище, у якому професійна діяльність адвокатів характеризується підвищеним рівнем небезпеки та віктимогенності. За таких умов адвокати можуть зазнавати незаконного втручання у професійну діяльність, перешкоджання доступу до клієнтів, порушення конфіденційності адвокатського спілкування, погроз, фізичного чи психологічного насильства,. На тимчасово окупованих територіях додатковими формами протиправного впливу можуть бути примушування до співпраці з окупаційними органами. Такі посягання заподіюють шкоду не лише конкретному адвокату, а й клієнтам, адвокатурі як незалежному інституту та системі правосуддя загалом. Сучасні кримінологічні тенденції у сфері посягань на гарантії адвокатської діяльності виявляються у розширенні кола криміногенних загроз, урізноманітненні способів протиправного впливу, поєднанні фізичних, психологічних, інформаційних, процесуальних і майнових форм перешкоджання. Спостерігається ускладнення механізму протиправної поведінки, за якого безпосередні посягання на життя, здоров'я, свободу чи майно адвоката можуть поєднуватися із цифровим стеженням, незаконним доступом до інформації, розголошенням адвокатської таємниці, інформаційним тиском, дискредитаційними кампаніями та іншими засобами впливу на професійну діяльність. Окремою кримінологічною проблемою є висока латентність кримінальних правопорушень проти гарантій адвокатської діяльності. Її причинами можуть бути недостатня фіксація відповідних фактів, складність доступу до компетентних органів на територіях ведення бойових дій і тимчасово окупованих територіях, професійна обережність потерпілих, а також помилкова правова оцінка посягання як звичайного професійного конфлікту. Латентність ускладнює встановлення реального стану, структури й динаміки таких кримінальних правопорушень, визначення їхніх детермінантів та оцінювання ефективності застосовуваних заходів запобігання. Криміногенними чинниками відповідних посягань в умовах міжнародного збройного конфлікту виступають ослаблення механізмів державного контролю на окремих територіях, правова та інституційна дезорганізація, фактична безкарність представників окупаційних структур, поширення насильницьких моделей поведінки, незаконний обіг зброї, зниження рівня правової культури, поляризація суспільства, а також прагнення заінтересованих осіб перешкодити документуванню злочинів, захисту потерпілих або здійсненню представництва у суспільно значущих провадженнях. Підвищений ризик віктимізації пов'язаний із характером справ, у яких адвокат надає правничу допомогу, територією здійснення професійної діяльності, статусом і поведінкою суб'єктів, інтересам яких така діяльність суперечить, а також публічністю професійної позиції адвоката.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Національний кримінально-правовий механізм охорони професійної діяльності адвокатів представлений, зокрема, положеннями статей 397–400 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [1], якими встановлено відповідальність за втручання в діяльність захисника чи представника особи, погрозу або насильство щодо них, умисне знищення чи пошкодження їхнього майна, а також посягання на їхнє життя у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правничої допомоги. Зазначені норми утворюють спеціальний кримінально-правовий механізм охорони встановлених законом гарантій адвокатської діяльності. Водночас комплексне поєднання кримінально-правового, кримінологічного та міжнародно-правового аспектів посягань на адвокатів в умовах міжнародного збройного конфлікту залишається недостатньо розробленим. Стан наукового опрацювання цієї проблеми в певній мірі дослідила О. В. Вересюк. Авторка встановила, що наявні праці зосереджені переважно на кримінально-правовій і криміналістичній характеристиці посягань,. Увагу звернено на необхідність формування цілісної кримінологічної стратегії протидії таким правопорушенням в умовах воєнного стану [2, с. 212]. Вагоме значення має дисертаційне дослідження І. В. Федорончука, присвячене кримінологічній характеристиці та запобіганню втручанню в діяльність захисника чи представника особи. У роботі проаналізовано кількісні та якісні показники правопорушень, передбачених ст. 397 КК України, охарактеризовано осіб, які їх учиняють, визначено політичні, соціально-економічні, організаційно-управлінські та соціально-психологічні детермінанти. Повномасштабне вторгнення рф визначено чинником, що посилив дію інших криміногенних детермінантів [3, с. 23]. Кримінально-правові засади охорони адвокатської діяльності розглянули В. О. Меркулова та О. А. Гритенко. Науковиці конкретизували зміст поняття «правомірна діяльність» захисника чи

представника особи як обов'язкової ознаки потерпілого та об'єкта посягання, передбаченого ст. 397 КК України. Запропонований ними підхід має значення для відмежування кримінально караного втручання від правомірних процесуальних дій та інших суміжних правопорушень [4, с. 324]. Окремий напрям сучасних досліджень становлять праці, присвячені функціонуванню адвокатури в умовах війни. С. О. Іваницький проаналізував інституційні, організаційні та безпекові виклики, з якими зіткнулася українська адвокатура після початку повномасштабної агресії. Автор виокремив етапи її функціонування в умовах війни і запропонував заходи підвищення інституційної стійкості адвокатури, зокрема щодо збереження документації [5, с. 75]. Р. В. Чорнолуцький дослідив особливості здійснення правосуддя й адвокатського захисту під час воєнного стану, звернувши увагу на необхідність забезпечення безпеки учасників судового процесу, організаційної стійкості судової системи. Водночас відповідна робота переважно стосується організаційно-правових умов функціонування адвокатури і не охоплює комплексної кримінологічної характеристики посягань на її професійні гарантії [6, с. 135]. Таким чином, наявні дослідження сформували теоретичну основу для визначення кримінально-правового змісту посягань на гарантії адвокатської діяльності, та загальних умов функціонування адвокатури під час війни.

Постановка завдання. Метою статті є визначення сучасних кримінологічних тенденцій і чинників посягань на гарантії адвокатської діяльності в умовах міжнародного збройного конфлікту в Україні та обґрунтування ефективних заходів їх запобігання.

Виклад основного матеріалу. Адвокатура як незалежний інститут правової системи виконує особливу функцію у механізмі забезпечення права особи на професійну правничу допомогу. Кримінально-правова охорона адвокатської діяльності має комплексний характер і спрямована не лише на захист життя, здоров'я, свободи, власності та інших особистих благ конкретного адвоката, а й на забезпечення встановленого законом порядку надання професійної правничої допомоги. Кримінологічне значення такої охорони полягає у запобіганні формуванню середовища, в якому протиправний вплив на адвоката використовується як засіб перешкоджання доступу особи до правосуддя. Практичним проявом перешкоджання адвокатській діяльності, зокрема в умовах міжнародного збройного конфлікту є недопуск адвоката до незаконно утримуваної цивільної особи. Зокрема, після затримання у травні 2022 р. мешканки Херсона Ірини Горобцової її адвокат Еміль Курбедінов намагався встановити місце перебування клієнтки та отримати до неї доступ. Хоча органи рф повідомили, що жінку утримували в Криму, під час спроби адвоката відвідати її адміністрація установи відмовилася підтвердити сам факт перебування затриманої у відповідному місці [7]. Така практика унеможливлює конфіденційне спілкування адвоката з клієнтом, перевірку умов утримання, оскарження позбавлення волі та документування можливого жорстокого поводження. Це свідчить про взаємозв'язок посягання на гарантії адвокатської діяльності з порушенням права затриманої особи на правничу допомогу. Зазнчене демонструє дві взаємопов'язані тенденції: безпосереднє усунення адвокатів від професійної діяльності за допомогою формально-інституційних процедур та фактичне блокування виконання ними функції захисту шляхом недопуску до клієнтів. У кримінологічному аспекті такі дії мають підвищену суспільну небезпечність, оскільки спрямовані в тому числі й на обмеження доступу до правосуддя.

Спеціальний кримінально-правовий механізм охорони професійної діяльності адвокатів охоплено положеннями статей 397–400 КК України. Законодавець диференціює кримінальну відповідальність залежно від характеру посягання, передбачаючи відповідальність за втручання в діяльність захисника чи представника особи (ст. 397 КК України), погрозу або насильство щодо захисника чи представника особи (ст. 398 КК України), умисне знищення або пошкодження їхнього майна (ст. 399 КК України), а також посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правничої допомоги (ст. 400 КК України). Системне розміщення цих норм у розділі XVIII Особливої частини КК України засвідчує, що їх призначенням є забезпечення належного функціонування правосуддя та охорона встановлених законом гарантій діяльності осіб, які надають правничу допомогу. Ключове значення для кримінально-правової характеристики цих діянь має встановлення функціонального зв'язку між посяганням і професійною діяльністю потерпілої особи. Статус адвоката не є достатньою підставою для кваліфікації будь-якого вчиненого щодо нього кримінального правопорушення за спеціальними нормами статей 397–400 КК України. Протиправне діяння зумовлене здійсненням потерпілим діяльності

з надання правничої допомоги або спрямоване на перешкоджання такій діяльності. Безпосередній об'єкт кримінальних правопорушень, передбачених статтями 397–400 КК України, має комплексний характер. Поряд із суспільними відносинами, що забезпечують установлений законом порядок здійснення правничої допомоги, окремі склади охоплюють додаткові об'єкти кримінально-правової охорони - життя, здоров'я, психічну недоторканність і власність захисника чи представника особи. Така законодавча конструкція відображає підвищену суспільну небезпечність відповідних посягань, їх наслідки здатні виходити за межі заподіяння шкоди конкретному потерпілому. В умовах міжнародного збройного конфлікту особливого поширення можуть набувати форми втручання, пов'язані з обмеженням доступу адвоката до клієнта, порушенням конфіденційності спілкування, незаконним отриманням відомостей, що становлять адвокатську таємницю, вилученням або знищенням професійної документації. Погрози, насильство, умисне знищення чи пошкодження майна та посягання на життя адвоката у зв'язку з його професійною діяльністю можуть бути спрямовані не лише на заподіяння шкоди конкретній особі, а й на припинення або зміну характеру її професійної діяльності. У кримінологічному вимірі такі посягання можуть виконувати демонстративно-залякувальну функцію та впливати на професійну поведінку інших адвокатів. Збройний конфлікт зумовив появу нових криміногенних чинників, пов'язаних із тимчасовою окупацією територій, порушенням нормального функціонування органів державної влади та правосуддя. Складною є ситуація на тимчасово окупованих територіях, де можливості функціонування національних правових інституцій обмежені. Адвокати можуть зазнавати протиправного впливу у зв'язку з представництвом інтересів конкретних осіб та документуванням порушень прав людини. Формами впливу є незаконні затримання, обшуки, допити, погрози, насильство, примушування до співпраці та переслідування членів сім'ї адвоката. До сучасних кримінологічних тенденцій відповідних посягань варто віднести розширення їх фактичного спектра, поєднання традиційних і цифрових форм протиправного впливу, посилення віктимогенності професійної діяльності адвокатів та зростання латентності кримінальних правопорушень. Цифровізація професійної діяльності адвокатів спричинила виникнення нових способів посягання на її гарантії. Несанкціонований доступ до електронного листування, адвокатських досьє, цифрових носіїв інформації та хмарних сховищ, установлення шкідливого програмного забезпечення, перехоплення комунікацій або поширення конфіденційних відомостей можуть використовуватися як засоби тиску на адвоката чи його клієнта.

Вагомою кримінологічною проблемою є латентність кримінальних правопорушень проти гарантій адвокатської діяльності. На тимчасово окупованих територіях латентність додатково зумовлюється відсутністю ефективного контролю України, фізичною неможливістю звернення потерпілих до правоохоронних органів і ризиком застосування до них нових репресивних заходів. Кримінологічна характеристика відповідних посягань передбачає дослідження механізму індивідуальної протиправної поведінки. Мотивами вчинення таких діянь можуть бути прагнення перешкодити наданню правничої допомоги, примусити адвоката відмовитися від участі у справі, отримати конфіденційну інформацію, вплинути на обрану правову позицію, приховати інше кримінальне правопорушення, уникнути відповідальності або залякати інших представників професійної спільноти. Віктимологічний аспект проблеми полягає в тому, що ризик посягання може залежати від категорії справ, характеру професійної діяльності, території її здійснення, кола клієнтів та суб'єктів, інтересам яких протистоїть його правова позиція. Підвищеному ризику можуть піддаватися адвокати, які працюють у районах ведення бойових дій і на деокупованих територіях, представляють інтереси потерпілих від воєнних злочинів, захищають незаконно позбавлених волі осіб, документують порушення міжнародного гуманітарного права. Традиційна кримінально-правова характеристика посягань на адвокатів в умовах міжнародного збройного конфлікту має здійснюватися з урахуванням його контексту. Проте, сам факт учинення кримінального правопорушення під час збройного конфлікту не трансформує відповідне діяння у воєнний злочин. Для такої кримінально-правової оцінки необхідно встановити достатній зв'язок діяння зі збройним конфліктом, статус потерпілої особи та інші контекстуальні й об'єктивні ознаки, передбачені міжнародним гуманітарним і міжнародним кримінальним правом.

Адвокат як представник певної професії не утворює самостійної категорії спеціально захищених осіб у міжнародному гуманітарному праві. Водночас адвокат, який є цивільною особою та не бере безпосередньої участі у воєнних діях, користується загальним захистом, наданим цивільному населенню. Тому умисне вбивство, катування,

жорстоке поводження, незаконне позбавлення волі, депортація або інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені щодо адвоката за наявності необхідних контекстуальних ознак, можуть виходити за межі кримінально-правової оцінки виключно як посягання на професійну діяльність. Це зумовлює необхідність розмежування двох самостійних за юридичною природою зв'язків: зв'язку посягання з професійною діяльністю адвоката та зв'язку відповідного діяння зі збройним конфліктом. Перший має значення для застосування статей 397–400 КК України, тоді як другий є необхідною контекстуальною передумовою кваліфікації діяння як воєнного злочину. В окремих випадках обидва зв'язки можуть існувати одночасно. Наприклад, незаконне позбавлення волі адвоката представниками окупаційних органів через надання ним правничої допомоги певній категорії осіб може одночасно посягати на встановлені законом гарантії адвокатської діяльності та, за наявності передбачених міжнародним гуманітарним правом ознак, становити воєнний злочин. У таких випадках кримінально-правова оцінка має охоплювати весь комплекс фактичних і юридичних ознак учиненого.

Запобігання кримінальним правопорушенням проти гарантій адвокатської діяльності має здійснюватися на загальносоціальному, спеціально-кримінологічному та індивідуальному рівнях. *Загальносоціальне запобігання* передбачає зміцнення верховенства права, забезпечення інституційної спроможності органів правосуддя, відновлення ефективного державного управління на деокупованих територіях та недопущення використання органів державної влади як засобу незаконного тиску на адвокатів. *Спеціально-кримінологічні заходи* повинні охоплювати систематичний моніторинг посягань на адвокатів, удосконалення механізмів їх реєстрації та розслідування, налагодження взаємодії між органами адвокатського самоврядування, правоохоронними органами, судами та правозахисними інституціями. Доцільним є формування єдиного механізму фіксації порушень гарантій адвокатської діяльності, включаючи випадки, пов'язані зі збройним конфліктом. *Індивідуальне запобігання* має ґрунтуватися на своєчасному оцінюванні ризиків щодо конкретного адвоката, застосуванні належних заходів безпеки, оперативному реагуванні на погрози, захисті членів його сім'ї та забезпеченні конфіденційності професійної інформації. Важливими є розроблення протоколів фізичної і цифрової безпеки, підготовка адвокатів до роботи в умовах підвищеного ризику, використання захищених засобів комунікації та створення алгоритмів дій у разі затримання. Важливого значення набуває належне виконання державою позитивних зобов'язань щодо забезпечення безпеки адвокатів. Тому ефективність статей 397–400 КК України слід оцінювати в контексті їхньої спроможності виконувати охоронну та превентивну функції.

Висновки. Кримінальні правопорушення проти гарантій адвокатської діяльності посягають не лише на професійні та особисті права адвоката, а й на належне здійснення правосуддя, незалежність адвокатури та доступність професійної правничої допомоги. В умовах міжнародного збройного конфлікту в Україні відповідні посягання набули нових форм, серед яких незаконне позбавлення волі, насильство, обмеження доступу до клієнтів, порушення адвокатської таємниці, вилучення професійної документації та цифрове стеження. Основними криміногенними чинниками таких діянь є інституційна дезорганізація, послаблення державного контролю, безкарність представників окупаційних структур, правовий нігілізм, корупційні прояви та ототожнення адвоката з клієнтом. Високий рівень латентності відповідних правопорушень ускладнює встановлення їх реального стану, структури та динаміки. Статті 397–400 КК України в цілому формують необхідну нормативну основу охорони адвокатської діяльності, однак ефективність їх застосування залежить від належної реєстрації, кваліфікації та розслідування посягань. При цьому необхідно розмежовувати зв'язок діяння з професійною діяльністю адвоката і його контекстуальний зв'язок зі збройним конфліктом (nexus), наявність якого може зумовлювати кваліфікацію вчиненого як воєнного злочину. Запобігання таким правопорушенням має передбачати моніторинг і належну фіксацію посягань, взаємодію правоохоронних органів з органами адвокатського самоврядування, застосування заходів фізичної та цифрової безпеки, зменшення латентності й забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності. Перспективним напрямом подальших досліджень є розроблення комплексної кримінологічної моделі запобігання посяганням на адвокатів в умовах міжнародного збройного конфлікту.

Список літератури:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/2341-14#Text /

2. Вересюк О. В. Стан наукової розробленості проблеми протидії кримінальним правопорушенням проти професійної діяльності адвокатів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2026. № 1. С. 211–214. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2026-1/45

3. Федорончук І. В. Кримінологічна характеристика та запобігання втручанню у діяльність захисника чи представника особи : дис. … д-ра філософії: 081 – Право. Одеса, 2023. 289 с.

4. Меркулова В. О., Гритенко О. А. Межі та зміст структурних складових поняття «правомірна діяльність» захисника чи представника по наданню правової допомоги: теоретико-правові аспекти реалізації положень ст. 397 КК України. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2023. № 9. С. 323–326. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-9/79

5. Іваницький С. О. Українська адвокатура в умовах війни: національний та зарубіжний контекст. *Вісник кримінального судочинства*. 2022. № 3–4. С. 73–88. DOI: https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.3-4/73-88

6. Чорнолуцький Р. В. Особливості здійснення правосуддя та адвокатського захисту в умовах воєнного стану. *Часопис Київського університету права.* 2024. № 4. С. 133–137. DOI: https://doi.org/10.36695/2219-5521.4.2024.23

7. Ukrainian civilians vanish and languish in Russian-run jails. Associated Press. 2023. 17 January. URL: https://apnews.com/article/59837e2f8006bfd1dc3347522 e87efc5

Klochko A. M., Horbachova K. M. CRIMINAL OFFENCES AGAINST THE GUARANTEES OF LEGAL PRACTICE IN THE CONTEXT OF THE INTERNATIONAL ARMED CONFLICT IN UKRAINE: CRIMINOLOGICAL TRENDS AND PREVENTION

The article examines the criminal law and criminological aspects of offences against the statutory safeguards for the professional activities of lawyers. It is substantiated that the protection of lawyers' professional rights is of a multidimensional nature, as it ensures the independence of the legal profession, access to professional legal assistance, and the proper administration of justice. The provisions of Articles 397–400 of the Criminal Code of Ukraine are analysed. These provisions establish liability for interference with the activities of defence counsel or a person's representative; threats or violence against such persons; intentional destruction of or damage to their property; and attempts on their lives in connection with the provision of legal assistance. The article identifies current criminological trends in such offences, including the expansion of criminogenic threats; the combination of physical, psychological, procedural, property-related, informational, and digital forms of interference; heightened risks of victimisation associated with legal practice in temporarily occupied and de-occupied territories; and the high level of latency of such offences. The principal criminogenic factors include institutional disorganisation, weakened state control, impunity enjoyed by representatives of the occupying authorities, legal nihilism, corruption, and the identification of lawyers with their clients. A distinction is drawn between the functional connection of an offence with a lawyer's professional activities, which is required for the application of Articles 397–400 of the Criminal Code of Ukraine, and the contextual nexus between the act and the armed conflict, which may necessitate a different legal classification. The article substantiates the need for a systematic approach to preventing such offences through their monitoring and proper documentation, reducing their latency, improving cooperation between law enforcement agencies and bar self-governing bodies, introducing physical and digital security measures, and ensuring the inevitability of criminal liability.

Keywords: *prevention, criminogenic factors, criminal law protection, the legal profession, criminal liability, social security, martial law, international law.*

Дата першого надходження статті до видання: 09.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.11.2026